

ćwiczeniowe, a jedynie wykłady odbywają się przeważnie dla całego kursu jednocześnie.

Następny zarzut, który może spotkać tak zaprojektowany układ specjalizacji — to trudność praktycznego wykorzystania usług nowych specjalistów. W chwili obecnej każda lecznica, przychodnia czy punkt weterynaryjny może obsłużyć wszystkie gatunki zwierząt w najbliższej okolicy. Przy wprowadzeniu specjalizacji według gatunków zwierząt, może powstać konieczność wzywania lekarza wet. z odległej miejscowości podczas gdy na miejscu jest inny lekarz wet., lecz nie będący specjalistą, którego potrzeba w danym przypadku. Wydaje mi się, że omawiane projekty specjalizacji, nawet wprowadzone w życie w najbliższej przyszłości — mogłyby wydać owoce dopiero po ok. 6 latach. Do tego czasu prawdopodobnie ulegnie zagęszczeniu sieć placówek weterynaryjnych, wzrośnie liczba lekarzy wet., a poza tym warunki komunikacyjne w dalszym ciągu będą się poprawiały. Jeśli już dziś w lecznicy weterynaryjnej pracuje kilku lekarzy, to nic nie stoi na przeszkodzie by reprezentowali oni różne specjalności.

Ewentualny rozwój specjalizacji etapami odbyłby się w sposób uwydatniony na schemacie podanym na stronie 367.

Szkolenie w zakresie specjalizacji chorób ryb, owadów użytkowych, patologii porównawczej, zoonoz jak też szkolenie pracowników laboratoriów specjalnych mogłoby się odbywać jak dotychczas systemem stażów, praktyk w placówkach naukowych i w pracowniach diagnostycznych.

Szkolenie w zakresie II stopnia specjalizacji miało by na celu przygotowanie specjalisty w jakiejś dyscyplinie wchodzącej w zakres specjalizacji I stopnia (np. specjalizacja II stopnia w zakresie chorób bydła mogłaby obejmować choroby rozrodu i sztućne unasienianie). Szkolenie to o charakterze bardziej indywidualnym mogłoby być przeprowadzane w wytypowanych w tym celu placówkach lub w zorganizowanym ośrodku doskonalenia kadr. W sprawach specjalizacji II stopnia zgadzam się całkowicie z projektem programu specjalizacji opracowanym przez Komisję Nauki i Specjalizacji ZLWet. omówionym w artykule prof. Stryszaka.

Specjalizacja według gatunków zwierząt może stworzyć nowy typ fachowca, który prawdopodobnie w szerszym zakresie niż dotychczas będzie musiał reprezentować zagadnienia zootechniki w obrębie swej specjalności. Być może życie podyktuje w przyszłości ściślejsze powiązanie weterynarii i zootechniki. Zagadnienie to przekracza zamierzenia tego artykułu.

Na zakończenie chciałbym jeszcze raz podkreślić, że wszelkie rozmyślania, które w chwili obecnej na temat specjalizacji snujemy, można odnieść jedynie do dość odległej przyszłości a więc traktować jako „perspektywiczny”, którego nie można rozważać na tle obecnych warunków i zadań służby weterynaryjnej.

Adres autora: Jerzy Preibisch, Warszawa, Al. Jerozolimskie 11/19 m. 74.

ZENON TOMICKI

Warszawa

Wyniki ankiety dotyczącej kierunków specjalistycznych lekarzy weterynaryjnych w Polsce

Tradycyjne zadania służby weterynaryjnej to leczenie zwierząt i badanie środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego. Jednak obecnie wyłania się kwestia dalszej specjalizacji w zawodzie weterynaryjnym. O specjalizacji w różnych dyscyplinach weterynarii wiele mówiono w okresie ostatnich kilku lat, co w pewnym stopniu odbiło się już na programie studiów na wydziałach weterynaryjnych.

W miarę postępu badań naukowych nagromadziła się ogromna wiedza teoretyczna i praktyczna. Dziś już żaden kierunek wiedzy nie jest reprezentowany przez specjalistów, którzy by mogli o sobie powiedzieć, że posiadają wszystkie wiadomości z dziedziny przez ten kierunek objętych. Oczywiście dotyczy to również całości nauk weterynaryjnych. Czy w dalszym ciągu istnieją tylko dwa kierunki, czy też powstają nowe specjalności, a jeśli tak, to czy jako zjawisko sporadyczne, czy masowe? Konieczność uzyskania odpowiedzi na te pytania była jedną z pobudek rozpisania ankiety informacyjnej, o której tu będzie mowa, do lekarzy weterynarii.

Założeniem instytucji inicjujących ankietę, tj. Komitetu Nauk Weterynaryjnych PAN, Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych i Zrzeszenia Lekarzy Weterynaryjnych było, aby formularze ankiety trafiły do wszystkich lekarzy wet. bez względu na zajmowane przez nich stanowiska, przynależność organizacyjną, stanowisko w zawodzie lub poza zawodem, wiek, płeć itp. Po wypełnieniu ankiety zainteresowani powinni byli odesłać ją za pośrednictwem terenowych oddziałów Zrzeszenia Lekarzy Weterynaryjnych do Zarządu Głównego PTNW w celu dalszego opracowania.

Rozesłano ponad 4000 formularzy ankiety za pośrednictwem wszystkich terenowych oddziałów Zrze-

szenia Lekarzy Weterynaryjnych w kraju, oddziały zaś rozprowadziły ją wśród lekarzy wet. na swoim terenie. Zasadniczo ankieta powinna była dotrzeć do wszystkich lekarzy w Polsce.

Ankieta ma charakter informacyjny. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można by zorientować się w strukturze zawodu, w liczbie specjalistów w poszczególnych działach służby weterynaryjnej, a więc w lecznictwie, administracji, w nadzorze nad zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego, w placówkach naukowych itp. Przy sposobności wypełniania ankiety inicjatorom jej chodziło o zdanie sobie sprawy ze stopnia znajomości języków obcych wśród lekarzy wet., z przynależności do towarzystw naukowych, z działalności wypełniających ankietę na polu naukowym, zawodowym, społecznym, z kontaktów zawodowych z zagranicą, jak również z danych dotyczących wieku lekarzy, liczby lat przepracowanych przez nich w zawodzie, oraz z uzyskanych stopni naukowych i ukończonych dodatkowo studiów. Chodziło o ustalenie stanu na dzień 31 grudnia 1958 r. Ankiety rozesłano w 1959 r. a ostatnie egzemplarze napływały jeszcze w 1960 r.

Wpłynęło 1203 odpowiedzi, z czego, zgodnie z życzeniami inicjatorów ankiety, wypełniono 1078 egzemplarzy, pozostałe zaś napłynęły od lekarzy wet., którzy ukończyli studia w 1959 r. albo też formularze były wypełnione nieczytelnie lub mylnie (np. podano jako datę urodzenia 1959 r.).

Niestety, jak wynika z zestawienia udział w ankiecie wzięło tylko około 25% lekarzy wet.

Liczba lekarzy wet. (wg województw), którzy brali udział w ankiecie

Województwo	Liczba lekarzy wet.	Województwo	Liczba lekarzy wet.
1 kieleckie	145	8 krakowskie	77
2 bydgoskie	114	9 gdańskie	76
3 łódzkie	107	10 olsztyńskie	54
4 opolskie	104	11 szczecińskie	45
5 katowickie	98	12 koszalińskie	40
6 zielonogórskie	92	13 warszawskie	34
7 białostockie	84	14 rzeszowskie	8
		15 poznańskie	2

Na podstawie tego zestawienia widać, że niektóre województwa nie zainteresowały się ankietami, lub też zainteresowanie było niewielkie.

Uszeregowanie lekarzy wet. wg wieku przedstawia się następująco:

Lata urodzenia	Liczba	Procent
1879 — 1890	31	2,8
1891 — 1900	42	3,8
1901 — 1910	190	17,6
1911 — 1920	264	24,3
1921 — 1930	449	41,6
1931 — 1935	102	9,6

Według odbytych studiów na poszczególnych uczelniach było:

Uczelnia	Zacząło studia	Ukończyło studia
Lwów i Wrocław	552	548
Warszawa	316	289
Lublin	181	219

Poza granicami kraju studiowało 26 osób (z tego 6 osób w Europie zachodniej — Berlin, Wiedeń, Bolognia, Drezno, Gissen, a pozostali w ZSRR, Dorpat, Moskwa, Charków, Kijów, Leningrad). Studia dodatkowe odbyło 26 osób (Wydziały prawny, lekarski, matematyczno-przyrodniczy i in.). Tytuł doktora med. wet. uzyskało 57 osób.

Specjalności lub zainteresowania lekarzy wet.

I. Kliniczne:	
a) Choroby wewnętrzne	239
b) Choroby chirurgiczne	223
c) Choroby bydła	56
d) Lecznictwo w ogóle	23
e) Choroby świń	3
f) Choroby młodzieży	2
g) Ortopedia	2
II. Higiena środków spożywczych	209
III. Epizootologia, higiena i organizacja służby weterynaryjnej	
a) Epizootologia	176
b) Administracja	11
c) Zoohigiena	3
d) Zoonozy	2
IV. Fizjologia i patologia rozrodu	
a) Położnictwo	46
b) Zwalczanie niepłodności	27
c) Sztuczna inseminacja	16

V. Różne

a) Choroby drobiu	19
b) Choroby zwierząt futerkowych	14
c) Choroby hodowlane w ogólności	5
d) Choroby zwierząt małych	3
e) Hippologia	3
f) Choroby ryb	2
g) Choroby psów	1
h) Choroby owiec	1
i) Higiena mleka	1

Jak z powyższego wynika najwięcej lekarzy wet. interesuje się leczeniem; specjalność kliniczną wykazało — 558 osób, higieną środków spożywczych — 209 osób oraz epizootologią — 192 osoby. Pozostałe kierunki mają znacznie mniej reprezentantów.

Problematyka organizowanych kursów dokształcających jest bardzo różnorodna — obejmuje 51 zagadnień z różnych dziedzin medycyny weterynaryjnej. Najliczniej uczęszczano, jak się okazuje, na kursy zwalczania niepłodności (255 osób), badania środków spożywczych (123 osoby), doskonalenia zawodowego lekarzy (107 osób), chorób zakaźnych (51 osób), i sztucznej inseminacji (41 osób).

Znajomość języków obcych

J ę z y k	Liczba władających	
	biegle	słabo
1. niemiecki	237	365
2. rosyjski	150	332
3. francuski	29	184
4. angielski	25	167
5. włoski	4	8

Prócz tego podano w kilku ankietach znajomość języka czeskiego, litewskiego, ukraińskiego, rumuńskiego i węgierskiego.

Prace i artykuły opublikowane w latach

L a t a	Liczba publikacji
1930 — 1939	49
1944 — 1950	116
1951 — 1958	380

Przynależność do organizacji społecznych i towarzystw naukowych.

1. Zrzeszenie Lekarzy Weterynaryjnych	214
2. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Roln. (SITR)	106
3. Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych	69
4. Związek Zawodowy Pracowników Rolnych i Leśnych	41
5. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej	6

Ankieta informacyjna wykazała szeroki zakres zainteresowań lekarzy wet. jak również wyłączenie się kilku nowych specjalizacji. Najliczniej jednak reprezentowana jest dotąd specjalność kliniczna z wieloma jej kierunkami. Wszyscy lekarze wet. biorący udział w ankiecie są specjalistami bardzo często więcej niż o jednym kierunku; np. chirurgia i interna, epizootologia i interna albo choroby hodowlane i interna itp.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że ankieta mogłaby być poważnym przyczynkiem do bliższego poznania struktury zawodu weterynaryjnego i zapoznania z nim ogółu społeczności weterynaryjnej. Dane zawarte w ankietach są również ważne z ogólniejszego punktu widzenia. Są one wymownym świadectwem działalności w gospodarce narodowej dużej grupy specjalistów, w przeważającej liczbie pracujących w środowisku wiejskim.

Adres autora: Zenon Tomicki, Warszawa 35, Osiedle „Przyjaziń” 44 m. 2.